

OBNOVA OBITELJSKIH KUĆA NA PODRUČJU KARLOVCA, LIKE I DALMACIJE

Uvodne napomene

Opće je uvjerenje da je obnova obiteljskih kuća uglavnom završena, iako se i dalje obnavljaju kuće IV., V. i VI. stupnja oštećenja. Po preporuci Uprave za obnovu Ministarstva javnih radova, obnove i graditeljstva posjetili smo *GIN company* d.o.o. u Zadru, tvrtku koja vodi područni konzalting organizirane obnove na području Dalmacije (uključene su sve dalmatinske županije) i na području Lika-Karlovac (Ličko-senjska i Karlovačka županija). Razgovarali smo s Nenadom Šušberićem, dipl. ing. građ., direktorom tvrtke za prostorno planiranje, projektiranje, konzalting i građenje, tvrtke koja sada ima 13 zaposlenih (uglavnom s visokom stručnom spremom) i koja je pravu afirmaciju stekla ponajprije vođenjem organizirane obnove. Ona ujedno vodi za cijelo područje Hrvatske jedan drugi program obnove – program stambenog zbrinjavanja dodjelom građevnog materijala za obnovu i izgradnju obiteljskih kuća, no o tome će biti više govora drugom prilikom.

Ing. Šušberić nam je rekao da se radi o programu obnove za 2002./2003. godinu, o programu koji je započeo u listopadu 2002. i u kojem će se na oba područja koja pokrivaju obnoviti 1086 kuća, od čega je približno 80 posto isprojektirano. Program ima nekoliko specifičnosti. Prva je da se u dvije trećine slučajeva radi o građanima srpske nacionalnosti i druga je da se prvi put gradi u suradnji s tzv. CARDS programom (Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation) koji je utemeljila Europska unija za pomoć državama jugoistočne Europe, a kojim je objedinjen rad humanitarnih organizacija poput ASB-a (Arbeiter Samariter Bund), SRD-a (Swiss Disaster Relief) i NPA (Norwegian People's Aid). Takvih je kuća na

RECONSTRUCTION OF FAMILY HOUSES IN THE AREAS OF KARLOVAC, LIKA AND DALMATIA

The work on the renewal of family houses damaged in the past war is mostly completed. The reconstruction work is under way for the remaining family houses, mostly for returnees of Serb nationality. The reconstruction effort is managed by the Ministry of Public Works, Reconstruction and Construction, and assisted through the CARDS program initiated by the European Union. This work covers reconstruction of houses in all Dalmatian counties stricken by war, but mostly in Šibenik-Knin and Zadar counties. Family houses are also reconstructed in the Lika-Senj and Karlovac counties. The reconstruction procedure has been worked out in full detail so that all participants included in the construction work, i.e. designers, supervisors and contractors, are well aware of their individual responsibilities. More than a thousand houses are to be reconstructed by the end of 2003, out of which about one third via the funds raised through the CARDS program.

područjima koje pokrivaju otprilike 20 posto, a obnova se gotovo ne razlikuje od izravne obnove preko Ministarstva. Znači da projekte i nadzor osigurava Ministarstvo, a humanitarne organizacije financiraju izvođenje radova i stručnjaci CARDS programa sami biraju izvoditelje.

Od 1086 kuća na području Dalmacije i Like na kuće iz CARDS programa otpada 96 kuća (samo na području Šibensko-kninske i Zadarske županije). Inače je ukupni broj rješenja za organiziranu obnovu 1594, od čega za CARDS program 198 kuća.

Postoji i 248 rješenja koja se iz bilo kojeg razloga ne mogu realizirati, a za obnovu je sporno 20 kuća, uglavnom u Zadarskoj županiji.

Dosad je počela obnova 359 kuća (379 ih je uvedeno u rad), a obnova je uznapredovala tek na pedesetak obiteljskih kuća u Dalmaciji, budući da vrijeme to u drugim područjima nije dozvoljavalo i upravo započinje pravi zamah građevinskih radova.

Područje obnove Dalmacija

Dubrovačko-neretvanska županija

Na području Dubrovačko-neretvanske županije predviđeno je da će se

Stambena kuća koja će se obnavljati u Šipanskoj Luci

Kuća za obnovu u Mlinima

obnoviti točno 20 kuća, a izdano je 21 rješenje, od čega najviše u Dubrovniku (5) te u Čibači, Mlinima, Slanom i Zvekoviću (po 2), a u Brašini, Čelopcima, Knežici, Kuparima, Mokošici, Petrači, Popovićima i Šipanskoj Luci izdana su rješenja za obnovu po jedne obiteljske kuće. Sve su te kuće snimljene, a projekte izrađuje i nadzor će obavljati *Građenica* d.o.o. iz Dugopolja. Dosad je izrađeno 8 projekata, zapravo uputa za građenje, a od toga su 3 revidirane. U ovoj Županiji ima relativno mnogo rješenja (čak 11) koja se ne mogu realizirati. U tijeku je uvođenje izvoditelja u rad.

Splitsko-dalmatinska županija

U Splitsko-dalmatinskoj županiji planira se obnoviti 15 obiteljskih kuća, a izdana su 23 rješenja od kojih jedno za CARDS program, a dva se ne mogu realizirati. Najviše je rješenja za obnovu izdano za mjesto Kosore (4), potom za Potravlje (3), Kobljane, Laktac, Podosoje, Satrić i Vinalić (2), a po jedno je rješenje izdano za Bajagić, Donji Bitelić, Rumin, Solin, Zelovo Sutinsko i Žedno. Za projekte i nadzor odabrana je tvrtka *Unija projekt* d.o.o. iz Zagreba, koja je izradila sve upute za građenje (21 jer se 2 rješenja ne mogu realizirati),

a svi su projekti i revidirani. Na ovom je području započela obnova 10 obiteljskih kuća. Radove izvodi *Građevinar* d.o.o. iz Slavenskog Broda koji obnavlja sve kuće u Kosorama, dvije kuće i Potravlju i po jednu u Podosoju, Ruminu, Solinu i Žednom.

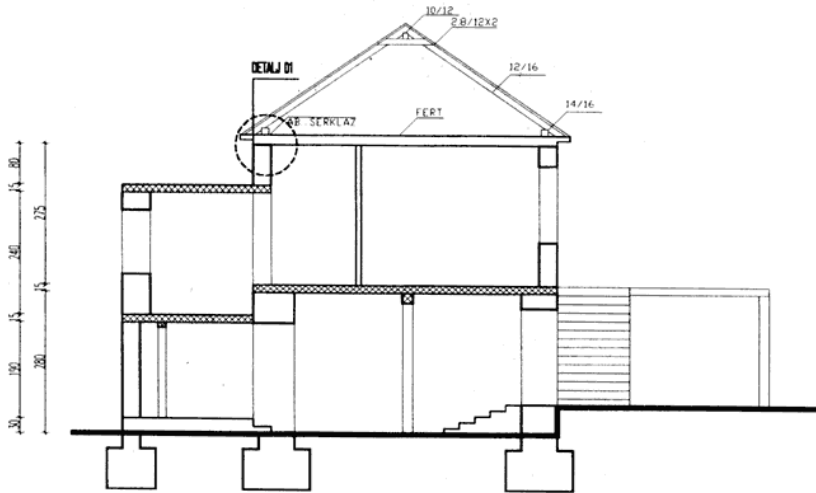
Šibensko-kninska županija

Najviše se obiteljskih kuća obnavlja u Šibensko-kninskoj županiji – 265, od čega 60 prema CARDS programu. Inače izdano je 521 rješenje, od čega 85 po CARDS programu, a od toga se ne može obnoviti čak 58. Izabrano je ukupno 8 tvrtki koje izrađuju upute za građenje i koje će nadzirati izvođenje. Među njima je *Dizain ing* d.o.o. iz Drniša koji je preuzeo 76 rješenja za obnovu, od čega je 5 za obnovu preko CARDS programa, a 3 nije moguće obnoviti. Izrađeno je 19 novih uputa za građenje, a od prije ih je preuzeto 9, dok je reviziju prošlo 25 uputa. Od toga najviše u Drnišu (14), Velušiću (9), Orliću (8), Biočiću, Nos Kaliku i Siveriću (6), u Kričkama (5), Markovcu i Tepjuhu (4), a po 3 i manje u Miočiću, Riđanima, Žitniću, Ružiću, Trbounju, Bada-nju, Donjem Vinovu, Kadinoj Glavici, Kanjanima, Mirilović Polju i Zatonu. Na prostoru koji nadzire *Dizain ing* nedavno se počelo obnavljati 15 obiteljskih kuća, od kojih *Pul-grad* d.o.o. iz Zagreba obnavlja 6 (u Drnišu, Trbounju i Velušiću), a *Z. Z. Gradina* d.o.o. iz Drniša obnavlja preostale u Drnišu, Velušiću i Žitniću.

Elgrad d.o.o. iz Zadra preuzeo je 30 rješenja, a 9 ih otpada na CARDS program. Od toga je 12 u Mokrom Polju, 3 u Otonu, 10 u Pađenima i 5 u Radučiću. Snimljeno je 19 kuća, izrađeno 5 novih uputa za građenje, 4 su preuzete od prije, a revidirano ih je ukupno 6. Svih je 6 obiteljskih kuća s revidiranim uputama za građenje uvedeno u obnovu, od čega po pola grade *Gramat* d.o.o. iz Zagreba i *Temp ingrad* d.o.o. iz Imotskog u Mokrom Polju, Otonu i Pađenima. U toj Županiji projektira i radove nad-

zire *Građenica* d.o.o. koja je uključena u obnovu obiteljskih kuća u Dubrovačko-neretvanskoj županiji. Izdano je rješenja za obnovu 67 obiteljskih kuća, od čega 21 za kuće prema CARDS programu. Od toga se ne mogu obnoviti 23 kuće, čak 22 u Cetini gdje ima i najviše obiteljskih kuća predviđenih za CARDS program (15). U tom mjestu ima i najviše izdanih rješenja za jedno mjesto u ovom programu obnove – čak 51, od čega na CARDS program otpada 19. U ostalim mjestima ima ih znatno manje – Civljane (8) i Kijevo (7), a u Polačama je samo jedna, koja je i u programu CARDS, ali ju nije moguće obnoviti. Ukupno su snimljene 42 kuće, za 40 su izrađene upute za građenje, jedne su upute preuzete od prije te je ukupno revidirana 41 uputa za građenje. U Cetini je u posao uvedeno 26 obiteljskih kuća, a obnova je počela na 25 jer je jedna preostala sporna, od čega su za 6 radovi uznapredovali. Te kuće obnavlja *Tolo-trade* d.o.o. iz Imotskog.

Za područje koje se obnavlja pod nadzorom *Izgradnja projekta* d.o.o. iz Šibenika izdano je 69 rješenja za obnovu, od kojih su 3 za program CARDS. No ovdje ima relativno mnogo rješenja koje se ne mogu realizirati – čak 23, od čega najviše u Šibeniku (6) te u Čisti Maloj (3), Bribiru, Čisti Velikoj i Đevrskama (2). Inače najviše je rješenja izdano u Bribiru i Varivodama (9), Đevrskama (8), Čisti Maloj i Šibeniku (7), Bratiškovcima i Gračacu (4), Smrdeljima i Sonkoviću (3) te Gačelezima, Piramatovcu i Plastovu (2), a po jedno rješenje u Gorici, Krkoviću, Raslini, Tisnom, Žažviću i Ždrapnju. Snimljene su 52 obiteljske kuće, a upute za izvođenje izrađene su za točno 50. Kako su preuzete prijašnje upute za još 5 kuća, ukupno ih je revidirano 55. U obnovu ih je uvedeno 46 (najviše na području jednog nadzora), od čega *Lavčević* d.o.o. iz Šibenika obnavlja 18, *Izgradnja* d.o.o. iz Šibenika 14, *Graditeljstvo-invest*

Oštećena kuća u Cetini, sadašnji izgled (gore), presjek iz projekta obnove (dolje)

d.o.o. iz Šibenika 11, a donator NPA (Norwegian People's Aid) 3 obiteljske kuće. Radovi su započeli na obnovi 7 kuća, a na tri kuće koje u Bratiškovcima, Sonkoviću i Varivodama financira NPA, radovi su uznapredovali.

Na prostoru gdje upute za građenje izrađuje i gdje će nadzor radova obavljati Kod građenje d.o.o. iz Zagreba izdana su 82 rješenja. Najviše u Vrbniku (27), Uzdojlu (20), Ramljanama (12), Oklaju (8), Zvjezrinu i Razvođama (4), Puljanama i Suknovcima (2), a po jedna u Bobodolu, Čitluku i Lukaru. Snimljeno je 38 kuća, izrađeno je 17 uputa, a revidirano 17. Na ovom je području

10 obiteljskih kuća uvedeno u obnovu, i to isključivo u selu Vrbnik, a radove izvodi Novogradnja d.o.o. iz Zagreba. Na 7 se kuća izvode radovi, a na 5 su radovi uznapredovali.

Najviše je rješenja za obnovu izdano na području gdje obnovu nadzire Manager d.o.o. iz Splita – čak 147, od čega 33 po CARDS programu, a 6 se rješenja ne može realizirati. Najviše ih ima u Erveniku (35), potom u Ivoševcima (16), Borivičinom Selu (11), Biskupiji i Plavnu (10), Kninu i Žagroviću (8), Strmici (7), Golubiću (5), Očestovu (4) te u Potkonju i Radljevcu (1). Najviše kuća koje će se obnavljati s pomoću CARDS programa ima u Ivoševcima (10),

Erveniku (6) i Plavnu (5). Na ovom se području ne može obnoviti 6 kuća, od čega najviše u Kninu (4). Dosad su snimljene 64 obiteljske kuće, za 28 su izrađene nove upute, preuzeto je 9 prijašnjih uputa, a izrađene su i 3 upute za obnovu s CARDS programom. Revidiranih uputa ima 29. U obnovu je uvedeno 26 kuća, ali radovi zasad još nigdje nisu počeli. Najviše ih je (15) preuzeo Ran d.o.o. iz Šibenika (u Biovičinom Selu i Erveniku), po dvije Gortan d.o.o. iz Zadra i Građevinar d.o.o. iz Vrbnika, a za 7 je donator NPA.

Na području koje pokriva Ši-projekt d.o.o. iz Šibenika izdano je 86 rješenja za obnovu, od čega 11 po CARDS programu. Od toga je najviše u Kistanjama, čak 35, a tu su i sve kuće po CARDS programu. Ostala se rješenja odnose na kuće u Dubravicama i Rupama (8), Skradinu (7), Skradinskom Polju i Zečevu (2) te Gradini, Kolašcu, Lozovcu i Modrinom Selu (1). Snimljene su 42 kuće, izrađeno je 26 novih uputa, preuzete su 3 prijašnje, a izrađene su i 2 upute za obnovu po CARDS programu. Trenutačno su uvedene u obnovu samo 3 kuće u Kistanjama, kao donator obnavlja ih NPA, a radovi trebaju započeti svakog dana.

Za područje koje pokriva Unija projekt d.o.o. (koja nadzire obnovu i u Splitsko-dalmatinskoj županiji) izdano je 17 rješenja za obnovu, od kojih 3 za obnovu uz pomoć međunarodne zajednice, ali 3 nije moguće realizirati. Najviše ih ima u Polači (10), zatim u Kninskom Polju (4), a slijede Vrpolje (2) i Kovačić (1). U obnovu je uvedeno 5 obiteljskih kuća, a radove u Polači (4) i Kninskom Polju uskoro treba početi izvoditi Gortan d.o.o. iz Zadra.

Valja zaključiti da je na cijelom području Županije izrađeno 197 uputa za građenje, da je preuzeta 31 prijašnja uputa i izrađeno 5 novih uputa za CARDS program. Trenutačno je u obnovi 136 kuća, na 24 su radovi započeli, a na 11 su radovi u tijeku.

Zadarska županija

Na području Zadarske županije planirano je da se obnovi 236 kuća, od čega 36 po CARDS programu. Izdano je 401 rješenje, od čega 36 za obnovu iz programa CARDS, a ne može se obnoviti čak 69 kuća. U obnovu je uključeno 5 tvrtki koje izrađuju ili su izradile projekte i koje nadziru ili će nadzirati izvođenje.

Na području koje pokriva *Etrad* d.o.o. iz Zadra, tvrtka koja sudjeluje u obnovi Šibensko-kninske županije, izdana su 43 rješenja za obnovu, od kojih 8 za obnovu s pomoću CARDS programa, ali isto je toliko obiteljskih kuća nemoguće obnoviti. Najviše je rješenja (20) izdano za Donji

Srb (od čega 3 za CARDS program, a 4 se ne mogu obnoviti), potom za Begluke (8), Donju Suvaju (6) Brotnju i Osredce (3), Kaldrmu (2) i Kijane (1). Snimljeno je 19 kuća i izrađeno 11 novih uputa za građenje, od kojih je revidirano 9. U obnovu je uvedeno 8 kuća, a radove u Beglucima, Donjem Srbu i Kijanima treba izvoditi *Fenix-GIU* d.o.o. iz Slavonskog Broda.

Na dijelu Županije na kojem brigu o obnovi brine *Forming* d.o.o. iz Kaštel Novog izdano je 75 rješenja za obnovu, od kojih se 5 odnosi na CARDS program, a 8 nije moguće ostvariti. Najviše je rješenja izdano u Gračacu (23), od kojih 3 otpadaju na CARDS

program, a isto se toliki broj ne može obnoviti. Slijede Donji Karin (9), Kaštel Žegarski (8), Kruševo (6), Deringaj i Omsica (5), Bilišane, Krupa i Medviđa (3), Bruška, Golubić i Muškovci (2) te Bjelina, Obrovac, Rodoljice i Rudopolje Bruvanjsko (1). Snimljene su 73 kuće, izrađena je 41 uputa, a 3 su prijašnje preuzete, te je revizija obavljena na 44 upute za građenje. U obnovu je uvedena 21 obiteljska kuća, od kojih 8 obnavlja *Projektogradnja* d.o.o. iz Slavonskog Broda (Deringaj, Gračac, Omsica i Rudopolje Bruvanjsko), 6 *Gramed* d.o.o. iz Imotskog (Gračac), 5 *Ibis 92* d.o.o. iz Zadra (Bilišane, Kaštel Žegarski, Krupa i Kruševo) te 2 *T&S* d.o.o. iz Zadra.

Ista kuća u Zadru na početku i na kraju obnove

Na području gdje se o obnovi obiteljskih kuća brine *Idassa commerce* d.o.o. iz Rijeke izdano je 109 rješenja za obnovu, a samo se 5 u Jasenicama ne može realizirati. Inače najviše je rješenja za Jasenice (38), a slijede Zadar (8), Crno i Zemunik Donji (7), Smilčić i Zaton Obrovački (5), Donji Kašić, Islam Grčki i Zemunik Donji (4), Kakma, Murvica, Novigrad i Pridraga (3), Islam Latinski, Paljuv, Rupalj i Škabrnje (2) te Donja Jagodnja, Polača, Posedarje, Prkos i Suhovare (1). Snimljeno je 68 kuća i izrađene upute za 56, jedne su prijašnje upute preuzete, a ukupno su revidirane 53.

Inače ovo je područje specifično u odnosu prema drugim dijelovima Županije. Prva mu je značajka da se ni jedna kuća ne obnavlja s pomoću CARDS programa, a druga da je u obnovu uvedeno relativno mnogo kuća (39) te da se sada obnavljaju 24, od čega se radovi obavljaju na 18, a na 10 su kuća radovi u punom zamahu. No najveća je specifičnost ovog područja u velikom broju spornih kuća kojih ima ukupno 19. Najviše je spornih u Jasenicama (6), potom u Zatonu Obrovačkom (3), Pridragi (2) te u Crnom, Posedarju, Škabrnji i Zadru (1). U najviše je kuća u obnovu (20) uveden *Oziris* d.o.o. iz

Obnovljena kuća i ruševine drugih u Crnom

Zadra, koji zaista nije imao sreće jer je čak 12 kuća sporno pa je na nekim morao i prekidati radove. Ta tvrtka inače obnavlja kuće u Jasenicama, Novigradu, Posedarju, Pridragi, Rupalju, Smilčiću, Zatonu Obrovačkom, Zemuniku Gornjem i Zemuniku Donjem. Slijedi *Završnogradnja* d.o.o. iz Zadra koja obnavlja 8 kuća u Crnom i u Zadru, *Mušić* d.o.o. iz Zadra obnavlja 6 kuća u Crnom (1 sporna), Polači, Prkosu i Škabrnji (1 sporna). U obnovi sudjeluje i *Atena* d.o.o. iz Gornjeg Karina koji obnavlja 5 kuća u Smilčiću, Zadru (1 sporna) i Zemuniku Gornjem.

Na području gdje obnovu nadzire i upute projektira *Po-mark* d.o.o. iz Zagreba izdano je 85 rješenja za obnovu, od čega je 10 za obnovu s pomoću programa CARDS, a 9 se kuća ne može obnoviti. Opet ih je najviše u Gračacu (26) koji su očito međusobno podijelile dvije konzalting tvrtke. Ujedno u tom gradiću ima najviše kuća iz program CARDS (5) i najviše je onih koje se ne mogu obnoviti (3). Slijedi Mazin (9), Zrmanja (8), Gornji Srb (6), Gornja Suvađa i Neteka (5), Kupirovo (4), Drenovac Osredački, Kom, Palanka i Velika-Karlovac Popina (3), Kunovac Kupirovački i Tiškovac Lički (2) te Donji Srb, Duboki Dol, Grab, Gubav-

čevo Polje i Otrić (1). Snimljeno je 57 kuća, izrađeno 47 uputa, a 36 ih je prošlo reviziju. U obnovu je uvedena 21 obiteljska kuća, od čega 13 obnavlja *Neretva-inženjering* d.o.o. Metković, a ostalo GP *Opšivač* d.o.o., također iz Metkovića.

Preostalo je još područje gdje obnovu obiteljskih kuća nadzire *Toking* d.o.o. iz Zagreba za koje je izdano 89 rješenja, od kojih 13 za program CARDS, a 39 nije moguće obnoviti. Iako je riječ o tridesetak naselja u zaleđu Zadra, Biograda i Šibenika, nema ni jednog mjesta gdje ima izra-

zito mnogo kuća za obnovu, no činjenica da jest na tom prostoru obnova bila vrlo intenzivna u prijašnjim razdobljima. Najviše ih je u Nadinu (8), Dobropoljcima, Kolarini, Lisičićima i Zapužanima (6), Kožlovcu i Kuli Atlagića (5) te Bukoviću, Donjim Ceranjama i Miranjama (4). Snimljeno je 60 kuća, izrađeno 47 uputa, usvojeno je 11 prijašnjih, izrađene dvije za CARDS program i revidirane su 52 upute za obnovu. U obnovu su uvedene 24 obiteljske kuće, ali će se za sada obnavljati samo 30 jer su i ovdje 4 sporne – u Donjim Lepurima (2) te u Lisičiću i Nadinu. Kuće obnavljaju *Vruljica* d.o.o. iz Zadra (11), *Lavčević* d.o.o. iz Zadra (10) i *Magma-Gradnja* d.o.o. iz Donjeg Dragonožca (4), a za 9 je donator NPA. Trenutno se radovi izvode samo na 5 obiteljskih kuća, u Kuli Atlagića i u Kolarini, na kućama obnovu kojih financira NPA.

U cijeloj se Zadarskoj županiji trenutno obnavljaju 104 obiteljske kuće, iako je plan da ih se u ovom razdoblju obnovi 200. Radovi se u ovom trenutku obavljaju na 21 kući, a sporna je obnova 19 kuća.

Na području obnove pod nazivom Dalmacija obnovit će se ove godine 440 kuća te još 96 s pomoću programa CARDS. Trenutačno se obnavlja

Obnovljena kuća u Zemuniku

Pripreme za obnovu jedne kuće u Gračacu

Nova crkva u Gračacu

250, a radovi se obavljaju na 45 obiteljskih kuća.

Područje obnove Lika-Karlovac

Na području obnove Lika-Karlovac, gdje također područni nadzor obavlja *GIN company* iz Zadra, namjera se u ovom programu obnoviti 550 obiteljskih kuća. Tu je obnova započela samo na 109 obiteljskih kuća, što je i razumljivo zbog duge i hlad-

ne zime, a pravi zamah radova tek predstoji.

Karlovačka županija

Na području Karlovačke županije, gdje obnovu nadzire *Agora* d.o.o. iz Karlovca, izdano je 65 rješenja, ali je obnovu nemoguće realizirati za 16 obiteljskih kuća. I tu se kuće obnavljaju u 26 naselja, od čega najviše u Saborskom (14), gdje ima i naj-

više kuća koje je nemoguće obnoviti (5). Sva ostala naselja imaju znatno manje kuća za obnovu, a najviše Plaški i Lička Jasenica (7) te Bročana, Kordunski Ljeskovac i Rakovića (4). Inače snimljeno je 58 kuća, izrađene su 34 nove upute, prihvaćene 2 prijašnje, a dosad je revidirano 25 uputa. U obnovu je uvedeno tek 5 kuća, i to *Temoki* d.o.o. iz Zagreba (2) u Josipdolu te *Prebeg građenje* d.o.o. iz Zagreba u Ličkoj Jasenici.

Na području koje u istoj Županiji pokriva *Arhing* d.o.o. iz Zagreba izdano je 49 rješenja za obnovu, od čega za CARDS čak 31, a 21 se rješenje ne može realizirati. I tu je od 23 najviše naselja samo s jednom obiteljskom kućom za obnovu, a najviše ih je u Vojniću (9), od čega se planira da će biti obnovljeno 8 s pomoću CARDS programa, iako se 4 od toga za sada ne može obnoviti. Ostala su naselja s većim brojem kuća Jurga, Široka Rijeka i Vojišnica (4) te Gornja Busovača i Živković Kosa (3). Inače snimljeno je 37 kuća i izrađene su 22 upute za obnovu od strane Ministarstva te 6 za obnovu s pomoću programa CARDS, a 20 je uputa dosad revidirano. Ni jedna kuća još nije uvedena u obnovu.

Mnogo je bolja situacija na području gdje obnovu vodi *Grading* d.o.o. iz Karlovca; izdano je 49 rješenja za obnovu, a 17 rješenja je trenutačno sporno. Najviše je kuća za obnovu predviđeno u Karlovcu (18), iako je tom području i najviše kuća koje se ne mogu obnoviti (8). Sve su kuće s rješenjima snimljene, za sve one (32) koje se mogu obnavljati izrađene su upute za građenje koje su i revidirane. U obnovu su uvedene 24 kuće, a obnavljaju ih *Kolos* d.o.o. Duga Resa (5), *Šime gradnja* d.o.o. Sesvete (3), *Keleb* d.o.o. Duga Resa (4), *Termomont* d.o.o. Zagreb (8) i *Temelj* d.o.o. Zagreb (4).

Na području koje pokriva tvrtka *ITC* d.o.o. iz Orosavlja izdano je za 43 naselja 86 rješenja za obnovu, a tu je

obnovu nemoguće realizirati u 26 slučajeva. Najviše je rješenja izdano za Slunj, ali tu nije moguća obnova 7 kuća, a nešto se više kuća treba obnoviti u Gornjem Primišlju (5), Cetingradu (4) te KutANJI, Maljevcu, Podcetinju i Stojmeriću (3). Snimljeno je 70 kuća, izrađene su 42 upute i prihvaćeno 8 prijašnjih, a revidirano je 39. U obnovu je uvedeno 58 kuća, a obnavljaju ih Špelić d.o.o., *As gradnja* d.o.o., *Mikas-comerce* d.o.o. i Obrtnička zadruga iz Karlovca te *Slunj* d.o.o. iz Slunja i *Galus* d.o.o. iz Zagreba.

Na području Karlovačke županije namjerava se obnoviti 230 obiteljskih kuća. Za približno 150 izrađene su upute, a dosad ih je revidirano 116. U obnovu je uvedeno 58 obiteljskih kuća, ali radovi za našeg posjeta područnom konzaltingu još nisu bili započeli.

Ličko-senjska županija

Na području Ličko-senjske županije u ovom se programu namjerava obnoviti 320 obiteljskih kuća. U obnovu je uključeno 6 tvrtki za izradu projektnih uputa i nadzor građenja. Na području koje nadzire *ADH* d.o.o. izdano je 28 rješenja, od čega najviše u Zalužnici 17, zatim u Vrhovinama (6), Rudopolju (4) i samo jedno u Gornjim Vrhovinama koje je namijenjeno CARDS programu. U 3 se slučaja obnova nije mogla ostvariti. Snimljene su gotovo sve kuće s rješenjima, izrađeno je 9 uputa za građenje, a od toga su revidirane 4. Još ni jedna kuća nije uvedena u obnovu.

Na području za čiju je obnovu zadužen *Agilis* d.o.o. iz Zagreba izdano je 55 rješenja, od čega se predviđa da će ih se 32 obnoviti uz pomoć programa CARDS. Najviše je rješenja izdano u Podumu (11), Brlogu i Doljanima (8), Starom Selu (5), Drenovom Klancu i Glavacama (4) te Brloškoj Dubravi, Dabru i Škarama (3), a u preostalim mjestima od ukupno 14 po jedno ili dva. Ni tu još u obnovu nije uvedena ni jedna kuća.

Nešto je drukčija situacija na području gdje se o obnovi brine *APZ* d.d. iz Zagreba, jer je tvrtka *Komgrad* d.o.o. iz Donjeg Lapca uvedena u obnovu 12 obiteljskih kuća u Donjem Lapcu, Gajinama i Oraovcu. Na tom je području izdano 78 rješenja, od kojih se 11 odnosi na CARDS program, a isto se toliko sada ne može obnoviti. Najviše je rješenja izdano u Donjem Lapcu (56), ali tu se 10 ne može realizirati. Ostale kuće treba obnavljati u Birovači (5), Dobroselu i Oraovcu (4), Gajinama (3), Kestenovcu (2), a po jednu u Brezovcu Dobroselskom, Dnopolju, Gornjem Lapcu i Nebljusima. Na ovom je području snimljena 61 obiteljska kuća i izrađeno isto toliko uputa za građenje od kojih su sve revidirane.

Središte Donjeg Lapca

Na području gdje će obnovu nadzirati *Arhingtrade* d.o.o. iz Zagreba izdano je 68 rješenja, a od toga najviše u Gospiću (32), gdje je jedna zgrada namijenjena obnovi s pomoću CARDS programa, a jedna se ne može obnoviti. Ostala rješenja otpadaju na Svrackovo Selo i Štikadu (6), Kik, Lovinac i Udbinu (4), Sveti Rok (3), Gornju Ploču, Mutilić i Šalamunić (2) te Ličko Cerje, Rebić i Ričice (1). Snimljeno je 47 kuća i izrađena su 23 rješenja, od čega je 12 prošlo reviziju. Ni jedna kuća ni-

je uvedena u obnovu. I na području čiju će obnovu nadzirati *Nova invest* d.o.o. iz Gospića značajno je najveći broj rješenja izdan za Gospić (62) i taj grad tako postaje mjesto s uvjerljivo najviše kuća koje će se obnavljati tijekom 2002. i 2003. na prostoru južno od Karlovca. Dakako da je tu i najviše kuća koje se ne mogu obnoviti (7 od ukupno 11). Inače na cijelom su prostoru izdana 83 rješenja, a preostala se odnose na Medak (9), Lički Osik (5), Divoselo, Mogorić i Počitelj (2) te Lički Ribnik (1). Snimljeno je 28 kuća i izrađene su 42 upute, a jedna je preuzeta od prije, dok je revizija obavljena za 32. Na tom području još nitko nije uveden u obnovu. I konačno, na području gdje će upute za građenje izraditi i radove

nadzirati *Obnova* d.o.o. iz Karlovca izdano je 67 rješenja za obnovu, a na tom se području sva rješenja mogu realizirati. Najviše ih je izdano za Korenicu (10) i Visuć (9) te Ličko Petrovo Selo (6), Bunić, Poljanak (5) i Čanak (4). Sva ostala od 27 naselja imaju po jednu kuću za obnovu, osim Frkašića i Rešetara (3) te Donjeg Vaganca (2). Na ovom je području snimljeno 55 kuća i izrađeno 39 uputa koje su sve revidirane. U obnovu je uvedeno 39 kuća, a obnavljaju ih *Kolos* d.o.o. iz Duge Rese (14),

Gradnja plus d.o.o. (10), *Maja* d.o.o. i *Gramat* d.o.o. iz Zagreba (6).

Zaključne napomene

Ukupno je na području Ličko-senjske županije za obnovu ovim programom predviđeno 320 obiteljskih kuća, a trenutačno je u obnovu uvedena 51, dok je za obnovu pripremljena 161 revidirana uputa, a na cijelom se području obnove Lika-Karlovac, kao što je već rečeno, namjerava obnoviti 550 obiteljskih kuća. Na cijelom području koje nadzire *GIN company* obnavljat će se prema planu Ministarstva javnih radova, obnove i razvitka te programa CARDS 1098 obiteljskih kuća. Izdana su međutim 1594 rješenja za obnovu, a CARDS programu namijenjeno je još 198 kuća. Na cijelom prostoru ima 248 kuća koje su sporne iz raz-

noraznih razloga. U obnovu je uvedeno 379 kuća i njihov se broj iz dana u dan povećava. Radovi se obavljaju na 45 kuća, a uznapredovali su na 26 gradilišta. Valja reći da je u obnovu na tom velikom prostoru uključeno 25 tvrtki koje izrađuju projektnu dokumentaciju i obavljaju poslove lokalnog nadzora, dakle izravno nadziru obnovu i građenje. Također valja istaknuti da se na listama za obnovu nalazi veći broj korisnika obnove nego što je to planom predviđeno. To je dijelom i stoga što su projektantske tvrtke, a posebno one na području Dalmacije, ograničene najvećim brojem (70) uputa koje smiju u ovom programu izraditi. Revizije projekata, odnosno uputa za građenje, uglavnom obavlja *Hrvatski institut za mostove i konstrukcije (HIMK)* iz Zagreba.

Pri povratku smo pokušali obići neka mjesta sadašnje ili buduće obnove u zadarskom zaleđu i na području Like. Bez stručnog vodstva nismo zaista imali mnogo sreće, a na mjestima gdje se nešto radi teško je razlučiti individualne stambene napore s organiziranom obnovom. No ipak se čini da sada, kada je pri kraju obnove obiteljskih kuća, sve teče poput dobro podmazanog sata, jer su svi sudionici stekli mnogo iskustva, a uskladili su i precizno odredili prava i obveze svih koji su u obnovu uključeni, dakle od službi u Ministarstvu do neposrednih izvoditelja na terenu. Stječe se dojam da su u obnovi obiteljskih kuća ostali samo oni najkvalitetniji. Stoga uopće ne treba dovesti u sumnju da će program obnove obiteljskih kuća za 2002./2003. biti potpuno i na vrijeme ostvaren.

Branko Nadilo
